

تدوین مدل عوامل مؤثر و راهکارهای توسعه ورزش مدارس استان‌های کم‌برخوردار (مطالعه موردی: مدارس استان خراسان جنوبی)

سهیلا قلی‌زاده^۱ - احمد محمودی^{۲*} - فریبا عسکریان^۳

۱. کارشناس ارشد مدیریت ورزشی، دانشکده علوم ورزشی و تندرستی، دانشگاه تهران، تهران، ایران. ۲. استادیار گروه

مدیریت ورزشی، دانشکده علوم ورزشی و تندرستی، دانشگاه تهران، تهران، ایران. ۳. استاد گروه مدیریت ورزشی،

دانشکده علوم ورزشی و تندرستی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

(تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۲/۲۲، تاریخ تصویب: ۱۴۰۲/۰۷/۰۸)

چکیده

هدف از پژوهش حاضر، تدوین مدل عوامل مؤثر و راهکارهای توسعه ورزش مدارس استان‌های کم‌برخوردار (مطالعه موردی: استان خراسان جنوبی) بود. جامعه آماری پژوهش کلیه معلمان و مدیران تربیت‌بدنی اداره کل آموزش و پرورش استان خراسان جنوبی بودند (تعداد= ۴۱۷). که بر اساس جدول مورگان ۲۰۸ نفر به‌عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند. ابزار گردآوری، پرسشنامه ای بود که از مطالعات کتابخانه ای و پژوهش انصاری (۱۳۹۹) به‌دست آمد و روایی صوری و ظاهری آن توسط متخصصان تأیید شد و پایایی آن از طریق ضریب آلفای کرونباخ (عوامل مؤثر بر توسعه ورزش مدارس آلفا= ۰/۸۳ و راهکارهای توسعه ورزش مدارس آلفا= ۰/۸۷) به‌دست آمد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار اسپس پی اس اس نسخه ۲۶ و برای طراحی مدل پژوهش از نرم‌افزار لیزرل نسخه ۱۰ استفاده شد. نتایج آزمون t تک نمونه نشان داد که میانگین تمامی عوامل بالاتر از میانگین نظری (۳) بوده و در سطح آلفای ۰/۰۱ معنی‌دار است ($p < 0/01$). بنابراین نتیجه گرفته می‌شود که از دیدگاه پاسخ‌دهندگان میزان تأثیر تمامی مولفه‌ها در توسعه ورزش مدارس در سطح مطلوبی می‌باشد. نتایج برخاسته از پژوهش نشان داد که عوامل فردی - اجتماعی، امکانات و تجهیزات، عوامل اقتصادی - زیرساختی، فوق‌برنامه و سواد حرکتی مدیران با میانگین ۴/۵۶، ۴/۵۲، ۴/۵۱ و ۴/۳۰ به‌ترتیب مهمترین عوامل مؤثر در توسعه ورزش مدارس استان خراسان جنوبی شناخته شده است که از اهمیت بالاتری نسبت به سایر عوامل برخوردارند. اما عوامل ارزیابی، طرح درس، رسانه و ارتباطاتی با میانگین ۴/۰۸، ۴/۱۰ و ۴/۱۱ به‌ترتیب کمترین تأثیر را در توسعه ورزش مدارس استان خراسان جنوبی داشتند. که انتظار می‌رود در جهت توسعه ورزش مدارس به این راهکارها توجه لازم شود.

واژه‌های کلیدی

استان کم‌برخوردار، توسعه ورزش، ورزش مدارس.

* نویسنده مسئول: پست الکترونیکی: Ah.mahmoudi@ut.ac.ir

1. Statistical package for social science (SPSS)

2. linear structural relation (lisrel)

مقدمه

خصوصی فعالیت می‌کنند (۶). احتمالاً ورزش بخش خصوصی و حتی متولیان ورزش در پارک برنامه تربیتی خاصی برای افراد تحت پوشش خود ندارند. به خصوص که اکثر این افراد را قشر بزرگسال و کهنسال تشکیل می‌دهند. اما آنها با توجه به اهمیتی که برای ورزش در زندگی خود قائل هستند، از نقش تربیتی ورزش برای خانواده و فرزندان‌شان حمایت می‌کنند، آن‌ها بر این باورند که محیط‌های ورزشی در قیاس با سایر محیط‌های اجتماعی سالم‌تر هستند (۷). با این حال ورزش همگانی، نقش تربیتی خود را از طریق حمایت ورزش کرده‌ها از حضور سالم در پارک‌ها و رویدادهای ورزش همگانی در سطح شهرها و در خانواده‌ها به‌عنوان یک پدیده تربیتی ایفا می‌کند (۸). مهم‌ترین فواید همگانی شدن ورزش عبارت‌اند از: الف: ارتقای سلامت جامعه و بالا رفتن مقاومت ملی ب: آمادگی جسمانی زیربنای آمادگی دفاعی و رزمی است ج: کاهش بیماری‌های غیرواگیر د: کاهش هزینه‌های درمانی ه: افزایش کارایی ملی و استعدادیابی و افزایش موفقیت‌های ورزش **قهرمانی** ز: غنی‌سازی اوقات فراغت مردم ح: کاهش اعتیاد و انحرافات اجتماعی (۹).

یکی از گروه‌های هدف در ورزش همگانی دانش‌آموزان هستند. رسالت اصلی در آموزش و پرورش توسعه ورزش همگانی و استعدادیابی است. هرچقدر بتوانیم بیشتر ورزش همگانی را در دانش‌آموزان توسعه دهیم شاخص ارتقا سلامت دانش‌آموزان و جامعه افزایش پیدا خواهد کرد. تربیت بدنی یکی از برنامه‌های پرهوادار است که به‌صورت پایا و قطعی در برنامه مدارس وجود دارد (۱۰). تربیت بدنی و ورزش مبحثی است که در هر جامعه‌ای جایگاه ویژه‌ای دارد و در شکوفایی قابلیت‌ها و نبوغ افراد و به‌دنبال آن تقویت و افزایش ظرفیت‌های اخلاقی، جسمانی، تربیتی، مهارتی، اجتماعی، ذهنی، عقلی و عاطفی افراد نقشی قابل

امروزه محور توسعه هر کشور سلامتی، تندرستی و شادابی مردم آن جامعه است. سلامتی و شادابی خود به دنبال داشتن سبک زندگی سالم به‌دست می‌آید، سبکی که در آن ورزش توأم با تغذیه مناسب وجود داشته باشد (۱). امروزه که دنیای مجازی بیشترین زمان ما را به خود اختصاص می‌دهد و فعالیت‌های بدنی ما را کمتر می‌کند، ضرورت ورزش و یادگیری و سلامت اهمیت بیشتری پیدا می‌کند (۲). از آنجایی که قشر وسیعی از آحاد هر جامعه را دانش‌آموزان آن ملت تشکیل می‌دهند و دانش‌آموزان هستند که سرمایه‌ها و آینده‌سازان هر مملکتی‌اند و آن‌ها هستند که باید آینده کشور خود را رقم بزنند بنابراین توسعه ورزش دانش‌آموزی و به‌دنبال آن سلامتی و شادابی این قشر از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است (۳). تربیت درست نسل آینده بر اساس مبانی سند تحول بنیادین مهم‌ترین و اصلی‌ترین مأموریت آموزش و پرورش است و برای اینکه تربیت درست نسل جدید به‌عنوان اصلی‌ترین مأموریت ما محقق شود باید بدانیم هر دانش‌آموزی با چه توانایی‌ها، قابلیت‌ها و ظرفیت‌هایی آشنا شود، به‌شکلی که در رفتار او تجلی پیدا کند و تبدیل به ملکه رفتاری او شود (۴).

علاقه‌مندان به ورزش، افرادی هستند که ورزش جزو برنامه‌های روزمره زندگی‌شان بوده و درواقع ورزش همگانی را به‌عنوان سبکی برای زندگی سالم انتخاب کرده‌اند. آن‌ها ارزش زیادی برای سلامتی، روحیه خوب و نشاط در زندگی قائل‌اند (۵). ورزش همگانی پرداختن عامه مردم به ورزش حتی در زمانی کوتاه با توجه به امکانات موجود و شرایط افراد است. افرادی که در حیطه ورزش همگانی فعالیت می‌کنند، غالباً در پارک‌ها، کلاب‌ها و مجتمع‌های ورزشی

مدرسه، منابع و مکان تأسیس مدرسه بر مشارکت ورزشی دانش‌آموزان اثرگذار است (۱۶). معارفین^۲ (۲۰۲۲) مطالعه‌ای با عنوان "توسعه الگوی تربیت‌بدنی دبیرستان و تربیت معلمان ورزش برای ارتقای حرفه‌ای در سازماندهی یادگیری در عصر انقلاب صنعتی" انجام داد نتیجه تحقیق نشان می‌دهد که ۹۳/۱٪ از معلمان، مطالب تربیت‌بدنی، ورزش را به صورت عملی ارائه می‌دهند، ۷۴/۱٪ از معلمان، هرگز رسانه یادگیری را بر اساس کاربرد توسعه نمی‌دهند، ۹۸/۳٪ معلمان، به محصول نیاز دارند (۱۷). فلچل و اسکات دین^۳ (۲۰۲۱) در پژوهشی تحت عنوان "تأثیر کلاس تربیت بدنی فراگیر بر خلق و خوی دانش‌آموزان دبیرستانی با ناتوانی‌های ذهنی و رشدی" به این نتیجه رسیدند که دانش‌آموزان مبتلا به IDD پس از شرکت در کلاس تربیت بدنی فراگیر، افکار منفی و افزایش احساس آرامش را به طور معنی‌داری گزارش کردند (۱۸). این و هستی^۴ (۲۰۱۶) در تحقیقی تحت عنوان "تجزیه و تحلیل آموزشی دانش‌آموزان در درس تربیت‌بدنی مدارس" به این نتیجه رسیدند که عوامل جسمانی، روانی، انگیزشی و تربیتی از جمله عوامل منتخب لازم در تدوین طرح درس تربیت‌بدنی محسوب می‌شود (۱۹). داخلی و همکاران در تحقیقی مشابه با هوو اظهار داشت که برنامه‌ریزی مناسب می‌تواند در رسیدن به هدف پژوهش مهم باشد همچنین او بیان داشت مدیران باید زیر ساخت‌های تربیت‌بدنی را افزایش دهند (۲۰). لانزدا^۵ (۲۰۱۳) مطالعه‌ای با عنوان "بررسی راهکارهای ویژه جهت افزایش میزان فعالیت‌های بدنی متوسط تا شدید در درس تربیت‌بدنی مدارس" انجام داد. در نهایت گزارش شد که داشتن برنامه‌ریزی بلندمدت به منظور افزایش انگیزه دانش‌آموزان برای فعالیت‌های بدنی باید در اولویت معلمان ورزش قرار گیرد (۲۱).

توجه و غیر قابل انکار دارد (۱۱). تربیت‌بدنی بخشی از تعلیم و تربیت است و باعث رشد ابعاد شخصیتی و اجتماعی کودکان می‌شود (۱۲). درحالی‌که میر صادقی در تحقیق خود نشان داده‌است دختران و پسران ایرانی این نظر را دارند که تربیت‌بدنی و ورزش مدرسه‌ای به آنها کمک کرده تا بدنی آماده و سالم داشته‌باشند متأسفانه گاهی اوقات دیده می‌شود در مدارس کشور ما به این موضوع مهم توجه کافی نمی‌شود و زمانی که بایستی صرف فعالیت ورزشی گردد به سایر دروس دانش‌آموزان اختصاص داده می‌شود.. این در حالی است که کودکان تقریباً یک سوم ساعات روز خود را در مدرسه سپری می‌کنند و امکان دارد در خارج از مدرسه فرصتی برای ورزش کردن نداشته باشند (۱۳). توسعه ورزش در مدارس باعث پیشرفت جامعه در تمام ابعاد فردی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، آموزشی، جسمانی و روحی و روانی می‌شود (۱۴). تحقیقات و تجربیات نشان داده است که بسیاری از قهرمانی‌ها که در سطوح مختلف ورزشی اعم از المپیک، مسابقات آسیایی، بین‌المللی، کشوری و منطقه‌ای به دست می‌آید ریشه در ورزش مدارس دارد و از دوران مدرسه است که استعدادها شناخته و شکوفا می‌شوند (۱۵). لذا با توجه به اهمیت این موضوع و توجه کم مسئولین ذی‌ربط به ورزش مدارس لازم دیده شده که این پژوهش انجام بشود. هدف از این پژوهش تدوین مدل عوامل مؤثر و راهکارهای توسعه ورزش مدارس استان خراسان جنوبی است، انتظار می‌رود با انجام و اتمام این پژوهش بتوان گامی مهم در امر توسعه ورزش مدارس استان خراسان جنوبی برداشت.

آگنباگ، دنیز^۱ (۲۰۲۲) مطالعه‌ای با عنوان "روابط بین مشارکت ورزشی دبیرستان، با اندازه مدرسه، منابع و مکان" انجام داد. یافته‌های این مطالعه نشان داد که اندازه

4. Layne & Hastie
5. lanzda

1. Aughenbaugh & Denise
2. Muarfin
3. Fletchel and Scott Dean

جامعه است؛ اگر مردم یک جامعه از سلامتی و نشاط کافی برخوردار نباشند هیچ‌گونه تلاشی برای پیشرفت خود و سرزمینشان نخواهند کرد. رسیدن به این امر مهم و قابل توجه جز با ورزش و سبک زندگی سالم محقق نخواهد شد. ورزش در توسعه و پیشرفت هر جامعه‌ای حرف اول را می‌زند و بسیار دیده شده‌است در کشورهایی که ورزش نادیده گرفته شده یا به آن کم توجهی شده این ضعف به سایر سطوح آن جامعه رسوخ کرده و در بسیاری از ساختارهای آن عقب ماندگی و عدم پیشرفت دیده می‌شود. به همین دلیل است که ورزش در زندگی هر انسانی این چنین حائز اهمیت است. تربیت‌بدنی از زمان‌های خیلی دور خود را به‌طور ثابت در برنامه درسی مدارس و سایر نهادها جای داده است و در رسیدن افراد به یک زندگی پویا و سالم سهم به‌سزایی داشته است (۲۶).

از آنجایی که بخش وسیعی از جمعیت هر جامعه‌ای را دانش‌آموزان آن جامعه تشکیل می‌دهند این قشر برای ما اهمیت به‌سزایی دارد چرا که این دانش‌آموزان هستند که آینده پیش روی کشور را رقم خواهند زد. دانش‌آموزان هستند که نسل جوان، پر انرژی، شاداب، هدفمند و با اراده هر ملتی‌اند و آینده به‌دستان سبز آنها گره خورده‌است، پس لازم است که این نسل، سرشار از سلامتی و نشاط باشند تا بتوانند آینده‌ای هر چه بهتر را برای کشورشان رقم بزنند. مطالب گفته شده اهمیت این موضوع را روشن می‌کند که چرا باید به ورزش دانش‌آموزی و ورزش مدارس بیش از پیش توجه شود (۲۷).

از نظر اجتماعی جایگاه ورزش در آموزش و پرورش بالاست اما باید دید در عمل ورزش در آموزش و پرورش به چه شکل اجرا می‌شود. ورزش در آموزش و پرورش جدا از مقاطع قبلی و بعدی نیست. اگر می‌خواهیم به فکر سلامت جامعه باشیم باید از زمانی که کودک به دنیا می‌آید برای او برنامه‌ریزی کنیم اما متأسفانه در مهد کودکها، پیش

کفشار طوسی (۱۴۰۰) در مطالعه‌ای تحت عنوان "شناسایی و اولویت بندی عوامل پیش برنده و بازدارنده در توسعه والیبالی فوق‌برنامه مدارس متوسطه دختران مشهد" به این نتیجه رسید که عوامل بازدارنده به ترتیب اولویت شامل: مسائل مالی، مشکلات امکاناتی، مشکلات ساختاری، مشکلات جذائیتی و حمایتی، مشکلات آموزشی و منابع انسانی ضعیف بودند و عوامل پیش برنده به‌ترتیب اولویت شامل: ماهیت والیبالی و ورزش دختران، عوامل فرهنگی، امکان پیشرفت، عوامل حمایتی-اجتماعی و امکان دسترسی بودند (۲۲). دهقان نیری (۱۴۰۰) بررسی با موضوع "تعیین عوامل مؤثر بر اثربخشی اجرای درس تربیت‌بدنی در دبیرستان‌های مشهد" انجام داد. به گفته او توسعه برنامه‌های تربیت‌بدنی در مدارس کل کشور به امکانات مالی و انسانی مناسب و برنامه‌ریزی دقیق و منطقی نیاز دارد (۲۳). منعم (۱۴۰۰) با بررسی "عوامل مؤثر بر ترویج و توسعه ورزش دانش‌آموزان شهر بابل استان عراق" آبه این مهم دست یافت که عوامل مختلفی نظیر عوامل شناختی، سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی، عوامل سازمانی و اداری و انگیزش در توسعه ورزش در مدارس شهر بابل استان عراق تأثیر مثبت می‌گذارند (۲۴). سیاه پشت خاکچی (۱۴۰۰) در تحقیق خود تحت‌عنوان "بررسی ارتباط بین ظرفیت سازمانی با عملکرد تربیت‌بدنی مدارس کشور" به این نتیجه رسید که مدیران مدارس و مسئولان آموزش و پرورش باید به آموزش متناسب حین خدمت به معلمان ورزش و حفظ انگیزه معلمان ورزش در طول خدمت توجه بیشتری داشته‌باشند و همچنین در بخش عملکرد تربیت بدنی مدارس کشور با شناسایی و کشف استعداد دانش‌آموزان بر بالفعل شدن استعدادهای ورزشی دانش‌آموزان توجه بیشتری شود و روی این موارد بیشتر کار شود (۲۵). برای داشتن جامعه‌ای سالم و در عین حال پیشرفته، اولین و مهمترین گام تندرستی، سلامتی و شادابی آن

و اولویت بندی آنها بتواند در زمینه ورزش دانش‌آموزی مؤثر واقع شود. به نظر می‌رسد که شناسایی عوامل مؤثر و اولویت‌بندی آن می‌تواند کمک شایانی به کاهش این نقص نماید. در بررسی‌های انجام شده مربوط به مشکلات مدارس مشاهده شده است که عوامل مختلفی از جمله کمبود امکانات، بی‌توجهی به این درس مهم و مدیریت نامناسب در به وجود آمدن این شرایط تأثیر زیادی داشته است (۲۷). برای حل این مشکلات به برنامه‌های مدون و هدفمند نیاز است که با عنایت به مطالب یاد شده، محقق در پی اجرای تحقیق حاضر با هدف تحلیل عوامل مؤثر در توسعه ورزش مدارس استان خراسان جنوبی است. با توجه به بررسی پیشینه تحقیقات انجام شده در زمینه توسعه ورزش دانش‌آموزی و کمبود تحقیقات انجام شده در رابطه با تحلیل عوامل مؤثر در توسعه ورزش مدارس استان خراسان جنوبی، انجام این تحقیق می‌تواند به‌عنوان چهارچوب و زیربنایی در جهت توسعه ورزش دانش‌آموزی قرار گیرد که از طرفی به تکمیل مبانی نظری هر دو حوزه کمک می‌کند و از طرفی دیگر می‌تواند به‌عنوان نقشه راهی برای مدیران و سازمان‌های ذی‌ربط، در جهت توسعه ورزش دانش‌آموزی قرار گیرد همچنین سایر محققان می‌توانند از نتایج به‌دست آمده به‌عنوان در گسترش مبانی پژوهش‌های خود استفاده کنند (۲۸). همچنین با شناخت راهکارهای توسعه و پیامدها بتوان به برنامه‌ریزی در حیطه ورزش مدارس کمک شایان توجهی کرد. بنابراین با توجه به موارد عنوان شده، پژوهش حاضر در پی پاسخ به این سؤال است که مهمترین عوامل مؤثر و راهکارهای توسعه ورزش مدارس استان‌های کم‌برخوردار (خراسان جنوبی) کدام‌اند؟

دبستانی‌ها و مدارس راهنمایی و دبیرستان هیچ‌کاری برای توسعه ورزش صورت نمی‌گیرد که این امر می‌تواند ریشه در نداشتن امکانات، سیاست‌های نادرست، نبود نیروی متخصص و ماهر، نداشتن برنامه‌ریزی جامع و مدون و... داشته باشد. علاوه بر آنچه ذکر شد بدیهی است که بسیاری از قهرمانی‌ها در تمام رشته‌ها ریشه در مدارس و ورزش دانش‌آموزی دارد و هر چقدر ورزش دانش‌آموزی رشد داشته باشد و روی آن سرمایه‌گذاری شود آسیب‌های اجتماعی^۱ کمتر می‌شود و قهرمان پروری هم افزایش می‌یابد (۲۲).

پژوهش حاضر به تحلیل عوامل مؤثر در توسعه ورزش مدارس استان خراسان جنوبی می‌پردازد اما قلمرو انجام این پژوهش استان خراسان جنوبی می‌باشد. استان خراسان جنوبی یکی از استان‌های مرزی و محروم کشور به‌شمار می‌آید که به‌دلیل محرومیت، دور بودن از پایتخت، فقر اقتصادی، عدم وجود برنامه ریزی‌های مناسب، نبود مدیران ورزشی، نداشتن نیروی ورزشی متخصص و ماهر و عدم توجه مردم به ورزش و بسیاری از عوامل دیگر، سال‌هاست که در بسیاری از میادین ورزشی حرفی برای گفتن ندارد و چه‌بسا دیده می‌شود که کمتر ورزشکاری از این استان در سطوح مختلف ورزش قهرمانی^۲ حضور پیدا کند. بنابراین این استان به‌عنوان منطقه‌ای که نقش ورزش در زندگی افراد آن بسیار کم‌رنگ است می‌تواند قلمرو مناسبی برای این پژوهش باشد چرا که به‌احتمال قوی هرگونه کمبود و ضعف ورزشی که در ارتباط با ورزش مدارس وجود دارد می‌توان در این استان مشاهده کرد.

بنابراین با توجه به اهمیت توسعه ورزش مدارس^۳ پژوهش حاضر به‌دنبال تحلیل عوامل مؤثر بر توسعه ورزش مدارس استان خراسان جنوبی است تا با شناسایی این عوامل

روش‌شناسی پژوهش

روش پژوهش حاضر، توصیفی و از نوع پیمایشی مقطعی بوده که طی مدت زمان شش ماه به صورت میدانی انجام گرفته است. جامعه آماری این پژوهش را کلیه معلمان ورزش و مدیران تربیت‌بدنی اداره کل آموزش و پرورش استان خراسان جنوبی تشکیل دادند (تعداد = ۴۱۷). نمونه آماری پژوهش بر اساس جدول آماری مورگان ۲۰۸ نفر تعیین گردید و پرسشنامه به صورت تصادفی ساده بین معلمین تربیت‌بدنی استان به صورت فیزیکی و الکترونیکی (۵۰ پرسشنامه به صورت فیزیکی و ۱۵۸ پرسشنامه به صورت الکترونیکی) توزیع شد. ابزار گردآوری داده‌ها، پرسشنامه‌ای بود که از مطالعات کتابخانه‌ای و اسنادی و با اقتباس از پژوهش انصاری (۱۳۹۹) به دست آمد و دارای ۵۸ سؤال بود که از سه بخش تشکیل شده بود. اولین بخش پرسشنامه که شامل اطلاعات جمعیت‌شناختی بود مجموعه‌ای از ویژگی‌های جمعیت‌شناختی شامل جنس، سن، آخرین مدرک تحصیلی، سابقه خدمت، نوع استخدام، مقطع تحصیلی تدریس، حوزه فعالیت و محل خدمت را مورد سؤال قرار می‌داد. دومین بخش پرسشنامه به ارزیابی عوامل مؤثر بر مشارکت دانش‌آموزان در فعالیت‌های ورزشی می‌پرداخت که شامل ۱۸ سؤال در چهار بعد فردی

و اجتماعی، اقتصادی، زیرساختی، ارتباطاتی و آموزشی^۳ بود و درجه اهمیت هر کدام از سؤالات این پرسشنامه بر اساس مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت از خیلی کم (یک) تا خیلی زیاد (پنج) ارزش‌گذاری شدند. سومین بخش پرسشنامه به ارزیابی راهکارهای توسعه ورزش مدارس می‌پرداخت که شامل ۳۲ سؤال در ۱۱ زمینه (تعامل با سازمان‌های ورزشی و غیر ورزشی، نیروی انسانی، امکانات و تجهیزات ورزشی، مدیریتی، طرح درس، ارزیابی، رویداد ورزشی، فوق‌برنامه، رسانه، سواد حرکتی مدیران، سواد حرکتی خانواده)^۴ بود. طبق جدول ۱ از آزمون آلفای کرونباخ^۵ برای پایایی مولفه‌های پرسشنامه و از تحلیل عاملی برای بررسی روایی سازه پرسشنامه استفاده شد؛ همچنین برای اطمینان از کافی بودن حجم نمونه انتخاب شده در تحلیل عاملی اکتشافی^۸ از آزمون KMO و کرویت بارتلت^۹ استفاده شد. برای استخراج عامل‌ها از ماتریس همبستگی از روش تحلیل مولفه‌های اصلی استفاده شد، همچنین جهت تعیین اینکه چند عامل مناسب برای چرخش وجود دارد. برای آزمون فرض پیرامون یک جامعه از آزمون T تک نمونه به کار گرفته شد. جهت تجزیه و تحلیل آماری داده‌ها از نرم‌افزار اسپس نسخه ۲۶، و برای طراحی نمودارهای پژوهش از نرم‌افزار لیزرل^{۱۱} نسخه ۱۰ استفاده شد.

جدول ۱. ضریب آلفای کرونباخ (α) مولفه‌های تحقیق

مؤلفه	A	مؤلفه	A
فردی-اجتماعی	۰/۸۱	مدیریتی	۰/۸۲
اقتصادی-زیرساختی	۰/۸۵	طرح درس	۰/۸۸
ارتباطاتی	۰/۷۶	ارزیابی	۰/۷۸
آموزشی	۰/۸۴	رویدادهای ورزشی	۰/۸۹

7. Cronbach's alpha

8. Exploratory factor analysis

9. Bartlett spheroid

10. Statistical package for social science (SPSS)

11. linear structural relation (lisrel)

1. Individual and social

2. Economic and infrastructural

3. Communication and education

4. Extracurricular

5. Movement literacy of managers

6. Movement literacy of the family

مؤلفه	A	مؤلفه	A
تعامل با سازمان‌های ورزشی و غیر ورزشی	۰/۸۸	فوق برنامه	۰/۷۷
نیروی انسانی	۰/۷۹	رسانه	۰/۸۰
امکانات و تجهیزات	۰/۸۷	سواد حرکتی مدیران	۰/۸۵

یافته‌ها

مدرک دکتری داشته‌اند. ۱۸۴ نفر از اعضای پژوهش معلم تربیت‌بدنی، ۱۲ نفر کارشناس تربیت‌بدنی منطقه و ۱۲ نفر کارشناسان ورزشی اداره کل بودند و مقطع تحصیلی تدریس ۶۶ نفر ابتدایی، ۷۹ نفر متوسطه اول و ۶۳ نفر متوسطه دوم بود. ادامه نتایج آمار توصیفی در جدول شماره ۲ آمده است.

نتایج آمار توصیفی ویژگی‌های جمعیت‌شناختی نشان داده است که ۱۳۱ نفر از اعضای پژوهش را زنان و ۷۷ نفر را مردان تشکیل داده‌اند. نوع استخدام ۱۷۳ نفر رسمی و ۳۵ نفر پیمانی بوده است؛ همچنین ۱۱۲ نفر از اعضای پژوهش مدرک کارشناسی‌ارشد، ۹۳ نفر کارشناسی و ۳ نفر

جدول ۲. شاخص‌های توصیفی ویژگی‌های جمعیت‌شناختی نمونه پژوهش

متغیر	ویژگی جمعیت‌شناختی	فراوانی	درصد
سن	۲۱-۳۰	۵۴	۲۶
	۳۱-۴۰	۱۱۰	۵۳
	۴۱-۵۰	۴۴	۲۱
	۵۱-۶۰	۰	۰
سابقه	۱-۵	۴۵	۲۱
	۶-۱۰	۳۳	۱۶
	۱۱-۱۵	۶۴	۳۱
	۱۶-۲۰	۳۳	۱۶
	۲۱-۲۵	۱۲	۶
	۲۶-۳۰	۲۱	۱۰
منطقه خدمت	بیرجند	۱۰۷	۵۱
	قائنات	۱۸	۹
	طیس	۳	۱,۵
	فردوس	۹	۴,۳
	در میان	۲۶	۱۲,۵
	سربیشه	۱۵	۷
	نهبندان	۶	۳
	سرایان	۹	۴,۳
	بشرویه	۳	۱,۵
	زیرکوه	۹	۴,۳
خوسف	۳	۱,۵	

کمترین و بیشترین نمرات، کجی و کشیدگی به همراه شاخص‌های میانگین و انحراف استاندارد نمرات ارائه شده

در جدول ۳ توصیف آماری نمرات مربوط به متغیر عوامل مؤثر و راهکارهای توسعه ورزش مدارس، شامل

جنوبی از آزمون آماری t تک نمونه‌ای استفاده شد. بر این اساس میانگین نمرات به‌دست آمده با میانگین نظری (مقدار متوسط ۳) مورد مقایسه قرار گرفت.

است. همچنین با توجه به اینکه مقادیر چولگی و کشیدگی داده‌ها بین +۲ و -۲ می‌باشد داده‌ها در سطح ۰/۰۵ از توزیع بهنجار برخوردارند. جهت مقایسه میانگین فرضی و نظری عوامل مؤثر در توسعه ورزش مدارس استان خراسان

جدول ۳. توصیف آماری نمرات مربوط متغیرهای پژوهش

انحراف استاندارد	میانگین	کشیدگی	کجی	بیشترین	کمترین	
۲/۴۶۵	۸۰/۲۲	۱/۲۵۰	-۱/۶۵۹	۲۵	۱۳	عوامل فردی-اجتماعی
۱/۸۸۷	۱۸/۰۳	۰/۵۰۹	-۰/۹۹۰	۲۰	۱۲	عوامل اقتصادی-زیرساختی
۲/۲۴۷	۱۲/۳۲	-۰/۶۵۵	-۰/۴۹۳	۱۵	۷	عوامل ارتباطاتی
۳/۴۲۶	۲۴/۷۱	۰/۹۲۰	-۰/۴۹۳	۳۰	۱۳	عوامل آموزشی
۳/۳۵۵	۲۰/۸۹	۱/۲۵۲	-۱/۲۶۳	۲۵	۸	تعامل با سازمان‌های ورزشی و غیر ورزشی
۱/۷۳۶	۱۲/۴۶	-۰/۵۸۱	-۰/۲۰۱	۱۵	۸	نیروی انسانی
۱/۸۵۴	۱۸/۰۹	-۰/۹۶۳	-۰/۵۶۲	۲۰	۱۴	امکانات و تجهیزات ورزشی
۱/۷۶۵	۱۲/۶۵	-۰/۲۰۲	-۰/۴۵۷	۱۵	۸	مدیریتی
۲/۲۴۳	۱۲/۲۵	۱/۰۰۵	-۰/۸۰۸	۱۵	۴	طرح درس
۱/۵۳۳	۷/۹۲	-۰/۶۶۹	-۰/۲۱۹	۱۰	۴	ارزیابی
۲/۵۸۰	۱۶/۷۳	-۰/۱۱۳	-۰/۸۰۴	۲۰	۱۰	رویداد ورزشی
۱/۳۸۳	۸/۶۱	۱/۲۰۰	-۱/۸۳۳	۱۰	۲	فوق‌برنامه
۱/۶۱۱	۸/۲۰	-۰/۱۸۵	-۰/۷۵۲	۱۰	۴	رسانه
۱/۳۱۳	۸/۵۷	-۱/۲۵۷	-۰/۲۸۱	۱۰	۶	سواد حرکتی مدیران
۱/۶۱۲	۸/۳۳	-۰/۳۵۱	-۰/۷۲۶	۱۰	۴	سواد حرکتی خانواده

ورزش مدارس در سطح مطلوبی می‌باشد. جهت مقایسه میانگین فرضی و نظری راهکارهای توسعه ورزش مدارس استان خراسان جنوبی از آزمون آماری t تک نمونه‌ای استفاده شد. بر این اساس میانگین نمرات به‌دست آمده با میانگین نظری (مقدار متوسط ۳) مورد مقایسه قرار گرفت.

در جدول ۴ نتایج آزمون t تک نمونه‌ای برای بررسی عوامل مؤثر در توسعه ورزش مدارس ارائه شده‌است. بر اساس نتایج به‌دست آمده میانگین تمامی عوامل بالاتر از میانگین نظری (۳) بوده و در سطح آلفای ۰/۰۱ معنی‌دار است ($P < 0/01$). بنابراین نتیجه گرفته می‌شود که از دیدگاه پاسخ‌دهندگان میزان تأثیر تمامی عوامل در توسعه

جدول ۴. نتایج آزمون t تک نمونه‌ای برای بررسی عوامل مؤثر در توسعه ورزش مدارس

مؤلفه‌های عوامل مؤثر	میانگین نظری	میانگین مشاهده شده	آماره t	سطح معنی‌داری	میزان تأثیر
عوامل فردی-اجتماعی	۳	۴/۵۶	۴۵/۶۳۰	۰/۰۰۱	بالا
عوامل اقتصادی-زیرساختی	۳	۴/۵۱	۴۶/۱۲۵	۰/۰۰۱	بالا
عوامل ارتباطاتی	۳	۴/۱۱	۲۱/۲۹۳	۰/۰۰۱	بالا
عوامل آموزشی	۳	۴/۱۲	۲۸/۲۳۶	۰/۰۰۱	بالا

است ($P < 0/01$). بنابراین نتیجه گرفته می‌شود که از دیدگاه پاسخ‌دهندگان میزان تأثیر تمامی راهکار در توسعه ورزش مدارس در سطح بالایی می‌باشد.

در جدول شماره ۵ نتایج آزمون t تک نمونه‌ای برای بررسی راهکارهای توسعه ورزش مدارس ارائه شده است. بر اساس نتایج به دست آمده میانگین تمامی عوامل بالاتر از میانگین نظری (۳) بوده و در سطح آلفای ۰/۰۱ معنی‌دار

جدول ۵. نتایج آزمون t تک نمونه‌ای برای بررسی راهکارهای توسعه ورزش مدارس

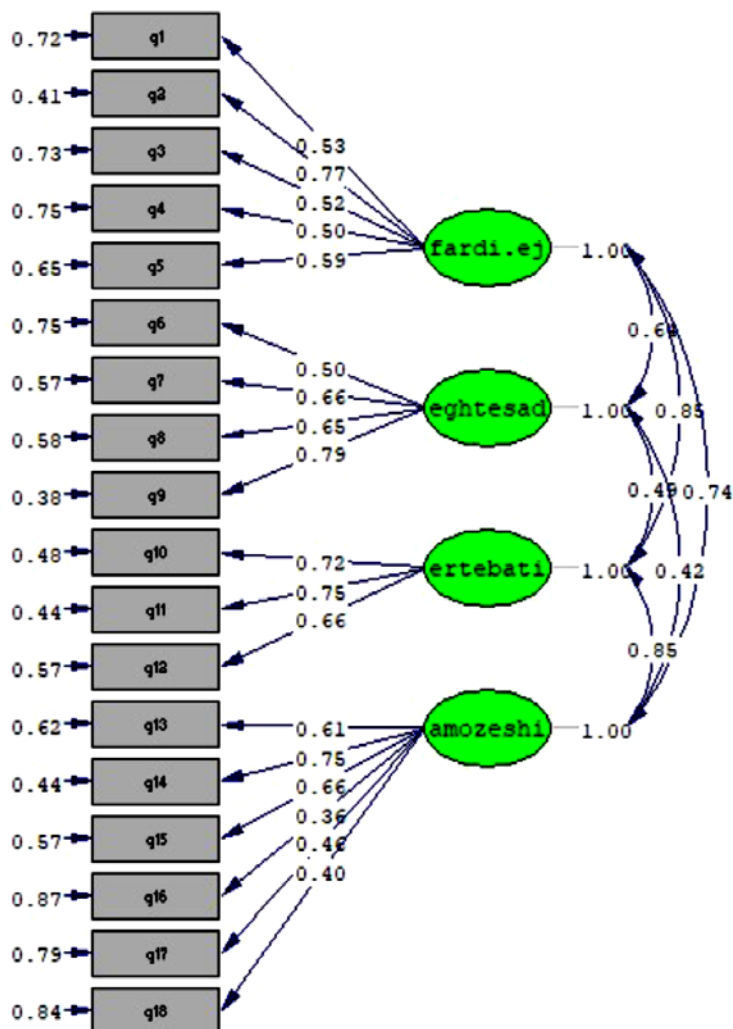
میزان تأثیر	سطح معنی‌داری	آماره t	میانگین مشاهده شده	میانگین نظری	مؤلفه‌های راهکار
بالا	۰/۰۰۱	۲۵/۳۱۴	۴/۱۸	۳	تعامل با سازمان‌های ورزشی و غیر ورزشی
بالا	۰/۰۰۱	۲۸/۷۲۳	۴/۱۵	۳	نیروی انسانی
بالا	۰/۰۰۱	۴۷/۳۹۳	۴/۵۲	۳	امکانات و تجهیزات ورزشی
بالا	۰/۰۰۱	۲۸/۶۵۷	۴/۲۰	۳	مدیریتی
بالا	۰/۰۰۱	۲۰/۹۲۷	۴/۰۸	۳	طرح درس
بالا	۰/۰۰۱	۱۸/۰۸۶	۳/۹۶	۳	ارزیابی
بالا	۰/۰۰۱	۲۶/۴۲۳	۴/۱۸	۳	رویداد ورزشی
بالا	۰/۰۰۱	۲۷/۱۸۲	۴/۳۰	۳	فوق برنامه
بالا	۰/۰۰۱	۱۹/۶۷۵	۴/۱۰	۳	رسانه
بالا	۰/۰۰۱	۲۸/۲۵۰	۴/۲۹	۳	سواد حرکتی مدیران
بالا	۰/۰۰۱	۲۰/۸۵۷	۴/۱۷	۳	سواد حرکتی خانواده

ماتریس همبستگی کفایت لازم را دارد، یعنی، ماتریس همبستگی دارای همبستگی مثبتی بین حداقل برخی از سؤالات بوده و منعکس کننده کافی بودن نمونه برای انجام تحلیل عاملی است.

در جدول ۶ نتیجه آزمون KMO و آزمون کرویت بارت لت نشان داده شده است. همان طور که در این جدول نشان داده شده است اندازه آزمون KMO برابر ۰/۸۰۵ است که بالاتر از مقدار ۰/۷ می‌باشد که نشان دهنده این است که

جدول ۶. مقدار KMO و نتیجه آزمون کرویت بارت لت

معناداری	درجه آزادی	خی دو	معیار کفایت نمونه KMO
۰/۰۰۱	۱۵۳	۱۷۳۷/۲۲۶	۰/۸۰۵

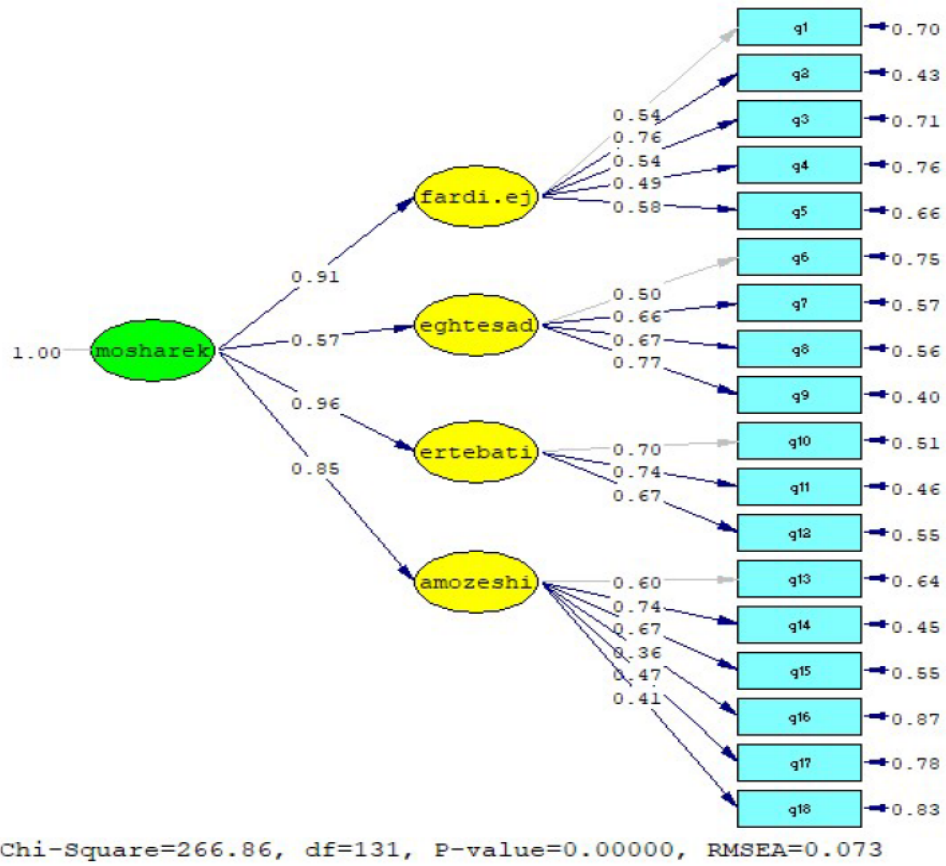

Chi-Square=285.86, df=129, P-value=0.00000, RMSEA=0.076

شکل ۱. تحلیل عاملی تأییدی عوامل مؤثر بر مشارکت دانش آموزان فعالیت‌های ورزشی در نهادهینه‌سازی رفتار مطلوب در حالت ضرایب استاندارد

نمایش می‌دهد. مقدار پارامتر برآورد شده برای هر یک از متغیرها نشان دهنده قدرت بار عاملی هر متغیر روی عامل مرتبط با آن است.

شکل ۱ مدل تحلیل عاملی تأییدی پرسشنامه‌ی عوامل مؤثر بر مشارکت دانش آموزان فعالیت‌های ورزشی در نهادهینه‌سازی رفتار مطلوب در حالت ضرایب استاندارد را

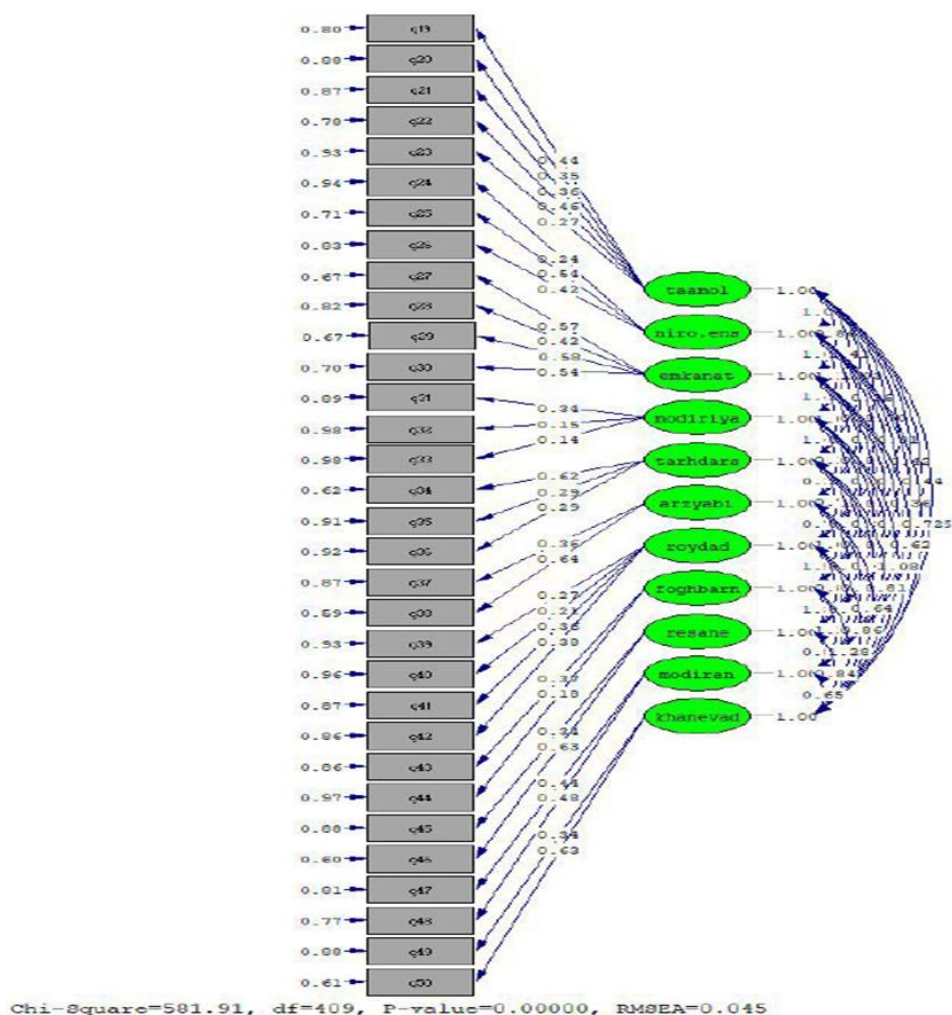

شکل ۲. تحلیل عاملی تأییدی مرتبه دوم عوامل مؤثر بر مشارکت دانش آموزان فعالیت‌های ورزشی در نهادینه‌سازی رفتار مطلوب در حالت ضرایب استاندارد

ضرایب استاندارد را نمایش می‌دهد. مقدار پارامتر برآورد شده برای هر یک از متغیرها نشان دهنده قدرت بار عاملی^۱ هر متغیر روی عامل مرتبط با آن است.

شکل ۲ مدل تحلیل عاملی تأییدی مرتبه دوم پرسشنامه‌ی عوامل مؤثر بر مشارکت دانش آموزان فعالیت‌های ورزشی در نهادینه‌سازی رفتار مطلوب در حالت

1. Factor load power

شکل ۳. تحلیل عاملی تأییدی پرسشنامه‌ی راهکارهای توسعه ورزش مدارس در حالت ضرایب استاندارد

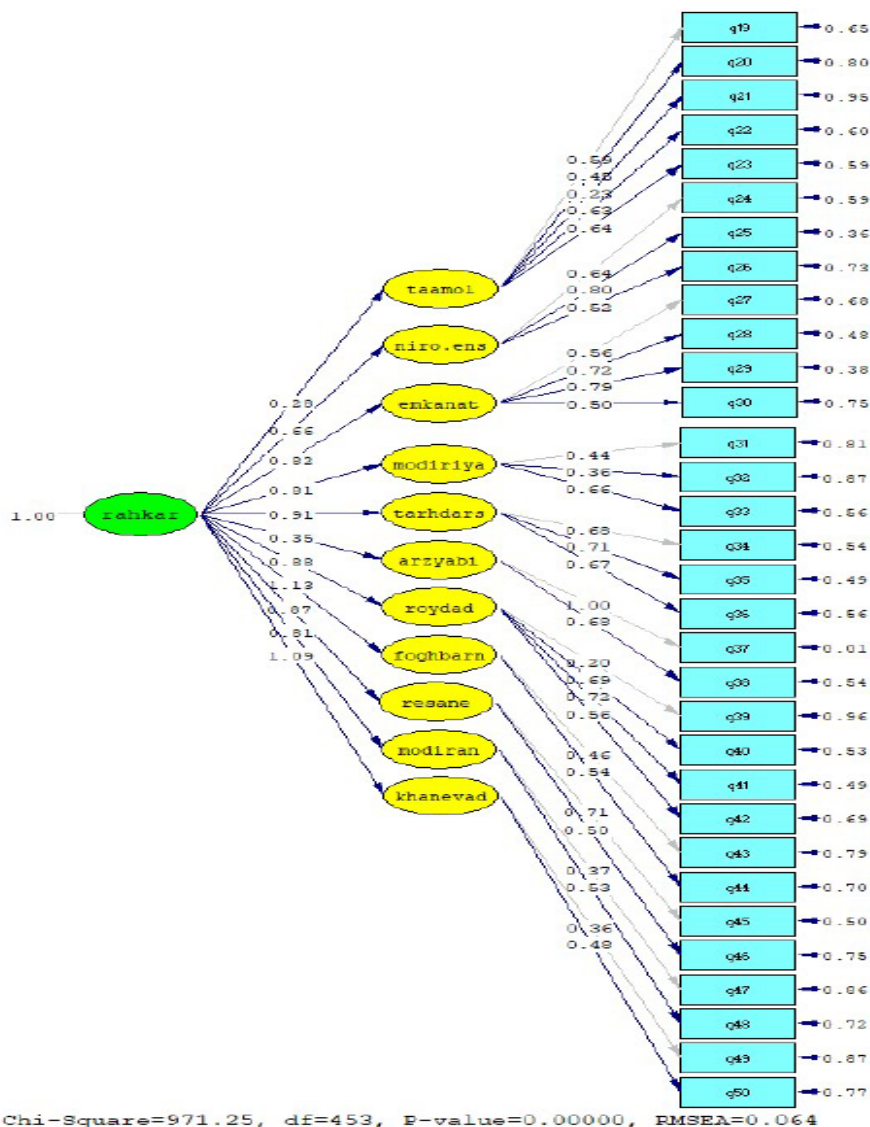
ریشه مجذور میانگین تقریبی (RMSEA) برابر ۰/۰۴۵ و ریشه دوم میانگین مربعات باقی‌مانده (SRMR) برابر با ۰/۰۵۰ است که از میزان ملاک (۰/۰۸) کوچک‌تر است و در نهایت شاخص‌های IFI، NNFI، CFI و GFI نیز از ملاک مورد نظر (۰/۹) بزرگ‌تر هستند. در مجموع و با در نظر گرفتن مجموع شاخص‌های برازش محاسبه‌شده، برازنده بودن مدل عاملی و روایی سازه پرسشنامه‌ی راهکارهای توسعه ورزش مدارس مورد تأیید قرار می‌گیرد.

شکل ۳ مدل تحلیل عاملی تأییدی پرسشنامه‌ی راهکارهای توسعه ورزش مدارس در حالت ضرایب استاندارد را نمایش می‌دهد. مقدار پارامتر برآورد شده برای هر یک از متغیرها نشان دهنده قدرت بار عاملی هر متغیر روی عامل مرتبط با آن است.

در جدول ۷، شاخص نسبت مجذور کای بر درجه آزادی (χ^2/df) برازش مدل را تأیید می‌کند که این عدد کمتر از ۳ است و به معنی برازش مدل با داده‌هاست. خطای

جدول ۷. شاخص‌های برازش مدل عاملی

شاخص برازش	دامنه مورد قبول	شده مقدار مشاهده	ارزیابی شاخص برازش
χ^2/df	≤ 3	۱/۴۲۲	مناسب
IFI	> 0.9	۰/۹۵	مناسب
RMSEA	< 0.08	۰/۰۴۵	مناسب
SRMR	< 0.08	۰/۰۵۰	مناسب
CFI	> 0.9	۰/۹۵	مناسب
GFI	> 0.9	۰/۹۲	مناسب
NNFI	> 0.9	۰/۹۴	مناسب

شکل ۴. تحلیل عاملی تأییدی مرتبه دوم راهکارهای توسعه ورزش مدارس در حالت ضرایب استاندارد

شده برای هر یک از متغیرها نشان دهنده قدرت بار عاملی هر متغیر روی عامل مرتبط با آن است.

شکل ۴ مدل تحلیل عاملی تأییدی مرتبه دوم پرسشنامه‌ی راهکارهای توسعه ورزش مدارس در حالت ضرایب استاندارد را نمایش می‌دهد. مقدار پارامتر برآورد

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از این پژوهش تحلیل عوامل مؤثر در توسعه ورزش مدارس استان خراسان جنوبی بود. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که تدوین مدل عوامل مؤثر در توسعه ورزش مدارس استان خراسان جنوبی و تدوین مدل راهکارهای توسعه ورزش مدارس استان خراسان جنوبی از برآزش مطلوب بهره‌مند است. همچنین از دیگر یافته‌های پژوهش این بود که بین میانگین فرضی و نظری عوامل مؤثر در توسعه ورزش مدارس استان خراسان جنوبی و بین میانگین فرضی و نظری راهکارهای توسعه ورزش مدارس استان خراسان جنوبی تفاوت وجود دارد. نتایج آزمون تحلیل عاملی مرتبه دوم عوامل مؤثر نشان داده که از بین چهار مؤلفه (فردی-اجتماعی، اقتصادی، اقتصادی-زیر ساختی، ارتباطاتی، آموزشی)، مؤلفه ارتباطی با بار عاملی ۰/۹۶، فردی-اجتماعی با بار عاملی ۰/۹۱، آموزشی با بار عاملی ۰/۸۵ و اقتصادی-زیر ساختی با بار عاملی ۰/۵۷ به ترتیب بر متغیر عوامل مؤثر بر مشارکت ورزشی دانش آموزان تأثیر دارند. همچنین نتایج آزمون تحلیل عاملی مرتبه دوم راهکارهای توسعه ورزش مدارس نشان داده که از بین ۱۱ مؤلفه (تعامل با سازمان‌های ورزشی و غیر ورزشی، نیروی انسانی، امکانات و تجهیزات، مدیریتی، طرح درس، ارزیابی، رویداد ورزشی، فوق برنامه، رسانه، سواد حرکتی مدیران و سواد حرکتی خانواده)، مؤلفه فوق برنامه بار عاملی ۱/۱۳، سواد حرکتی خانواده با بار عاملی ۱/۰۹، طرح درس با بار عاملی ۰/۹۱، رویداد ورزشی با بار عاملی ۰/۸۸، رسانه با بار عاملی ۰/۸۷، امکانات و تجهیزات با بار عاملی ۰/۸۲، مدیریتی با بار عاملی ۰/۸۱، سواد حرکتی مدیران با بار عاملی ۰/۸۱، نیروی انسانی با بار عاملی ۰/۶۶، ارزیابی با بار عاملی ۰/۳۵ و تعامل با سازمان‌های ورزشی و غیر ورزشی با بار عاملی ۰/۲۰ به ترتیب بر متغیر راهکارهای توسعه ورزش مدارس تأثیر دارند.

طبق نتایج به دست آمده عوامل فردی-اجتماعی، امکانات و تجهیزات، عوامل اقتصادی - زیرساختی، فوق برنامه و سواد حرکتی مدیران با میانگین ۴/۵۲، ۴/۵۱، ۴/۳۰ و ۴/۲۹ به ترتیب مهمترین عوامل مؤثر در توسعه ورزش مدارس استان خراسان جنوبی شناخته شده است که از اهمیت بالاتری نسبت به سایر عوامل برخوردارند. اما عوامل ارزیابی، طرح درس، رسانه و ارتباطاتی با میانگین ۳/۹۶، ۴/۰۸، ۴/۱۰ و ۴/۱۱ به ترتیب کمترین تأثیر را در توسعه ورزش مدارس استان خراسان جنوبی داشتند. یافته‌های به دست آمده از پژوهش با نتایج داخلی و همکاران (۴)، آگنباگ دنیز (۱۶)، کفشدار طوسی (۲۲)، دهقان نیری (۲۳)، عبداللهی (۲۹) و میرزایی کلار و همکاران (۳۰) همسو بوده است. دادلی عقیده داشت که سیاست‌های کلان آموزشی باید در جهت توسعه درس تربیت بدنی مدارس باشد و مدیران باید به منظور توسعه اماکن و زیرساخت‌های درس تربیت بدنی بکوشند (۲۰). آگنباگ و دنیز، رفتار گروهی و عوامل مرتبط با فرد را دو عامل مؤثر بر مشارکت ورزشی دانستند که مشخص شد خود این دو عامل تحت تأثیر وضعیت اجتماعی-اقتصادی دانش آموزان و تأثیرات جامعه محلی، مانند اندازه مدرسه و مکان مدرسه قرار دارند (۱۶). کفشدار عوامل بازدارنده در توسعه والیبال مدارس دخترانه مشهد را، مسائل مالی و مشکلات امکاناتی، ساختاری، جذابیتی و حمایتی، آموزشی و منابع انسانی معرفی کرد و عوامل پیش برنده را به ترتیب اولویت، ماهیت والیبال، عوامل فرهنگی، امکان پیشرفت و عوامل حمایتی - اجتماعی مطرح کرد (۲۲). به گفته دهقان نیری گسترش برنامه‌های تربیت بدنی در مدارس کل کشور به امکانات مالی و انسانی و برنامه‌ریزی دقیق و منطقی نیاز دارد (۲۳). ططری، اظهار داشت که با افزایش کیفیت خدمات ورزشی مدارس می‌توان رضایت و وفاداری دانش آموزان را افزایش داد و شرایط توسعه‌ی صنعت ورزش

مؤثر دانست که عبارت‌اند از: عوامل نگرش به معلم ورزش، توسعه مهارت‌های حرکتی، عملکرد مسئولین، علاقه مدیر به ورزش، تسهیلات و تجهیزات، نگرش به مسابقات ورزشی، توسعه اجتماعی و خودشکوفایی (۲۷). منعم اظهار داشت عواملی مانند مدیریت و برنامه‌ریزی، فرآیند استعداد یابی، سرمایه‌گذاری، اردوها و مسابقات تدارکاتی بر رشته ورزشی والیبال دانش آموزان تأثیر گذار بوده است و به‌صورت مثبت معنادار گردید. اما منابع مالی بر رشته ورزشی والیبال دانش آموزان تأثیر گذار نبوده و به‌صورت مثبت معنا دار نشد (۲۴). شریعت به‌ترتیب معلم تربیت‌بدنی، عوامل فردی، خانواده، محیط‌زیست، جامعه و مدرسه را مهمترین عوامل گرایش دانش آموزان به ورزش در مدارس عنوان کرد. شریعتی، نشان داد که توجه به اولویت‌بندی رشته‌های ورزشی، تمرکز بیشتر بر رشته‌های موفق و مورد علاقه دانش‌آموزان، دانش بنیان کردن ورزش، ساماندهی نظام مسابقات، ترویج و نهادینه کردن فرهنگ ورزش و استفاده از پتانسیل‌های حمایتی، شش راهبرد اولویت‌دار در ورزش دانش‌آموزی دختران دوره دوم مقطع متوسطه استان گلستان هستند (۲۶).

از جمله دلایل احتمالی به‌دست آمدن نتایج این پژوهش این عامل است که استان خراسان جنوبی یک استان محروم و مرزی است که با کمبود امکانات و منابع روبه‌رو است. شرایط اقتصادی مردم خوب نیست و زندگی بیشتر مردم زیر خط فقر بوده و زندگی‌ها ساده و به‌دور از تجملات است. اکثر مدارس استان حداقل امکانات و تجهیزات ورزشی را ندارند و به‌تبع آن دانش‌آموزان علاقه و انگیزه‌ای برای ورزش کردن نخواهند داشت. همچنین در ذیل به سایر موارد احتمالی که باعث دور ماندن مردم و دانش‌آموزان استان خراسان جنوبی شده‌است اشاره می‌شود این موارد

را در مدارس نهادینه نمود. مؤمن پور با شناسایی و اولویت بندی عوامل مؤثر بر توسعه بازار یابی اجتماعی در ورزش دانش آموزی به این نتیجه رسید که سه دسته عوامل اصلی (عوامل فنی، عوامل فردی و عوامل خانوادگی - فرهنگی) و ۲۰ عامل فرعی بر توسعه بازاریابی اجتماعی مؤثرند (۲۹). ططری و همکاران امکانات و زیر ساخت فضاهای ورزشی، کمبود نیروهای متعهد و متخصص، کمبود منابع مالی، کمبود آموزش و تحقیقات و عدم استفاده صحیح از فناری را از عوامل مهم باز دارنده توسعه ورزش در مدارس کشور دانستند (۳۰). نتایج تحقیق حاضر با یافته‌های کلین و وگت^۱ (۱۰)، لانزدا (۲۱)، دی بوسچر^۳ (۳) و شریعتی (۲۶) همسو نبوده است. که قوانین و ارزش‌های ورزشی را از ابعاد توسعه تربیت‌بدنی در مدارس دانستند (۱۲). اوانس تأکید داشت که درس تربیت‌بدنی در مدارس باید بر پایه‌ی نشاط بیشتر باشد که دانش آموزان از فضای درسی فاصله بگیرند و به بازی و سرگرمی نزدیک شوند (۷). لانزدا، داشتن طرح ریزی دراز مدت برای افزایش انگیزه دانش آموزان از راهکارهای افزایش میزان فعالیت‌های بدنی در مدارس دانست که معلمان ورزش باید آن را در اولویت قرار دهند (۲۱). دی بوسچر، منابع مالی، حمایت از ورزشکاران، شرایط تمرینی و توسعه دانش مربیان را از عوامل اصلی در توسعه ورزشکاران نخبه به‌شمار آورد (۳). لاین بازنگری برنامه درسی به‌لحاظ جهت و مدیریت، گستردگی برنامه به ویژه در ساعات غیر درسی، فعالیت پویاتر توسط سازمان مجری، تدوین سیاست کلی برای مشارکت سازمان‌های ذی ربط به‌لحاظ اختصاص دادن اماکن و فضاهای ورزشی و نحوه تدریس را از مهمترین عوامل توسعه تربیت‌بدنی در مدارس عنوان کرد (۱۹). مطلبی، ۸ عامل را بر نگرش مدیران مدارس اهواز نسبت به اهمیت درس تربیت‌بدنی

بود. با توجه به نتایج و محدودیت‌های به‌دست آمده انتظار می‌رود پیشنهادهای زیر برای پژوهش‌های آینده در دستور کار قرار گیرد. از آنجایی که پژوهش حاضر در استان خراسان جنوبی انجام شده‌است پیشنهاد می‌شود مطالعه مشابهی در مقیاس کشوری انجام شود؛ همچنین پیشنهاد می‌شود پژوهشی با هدف ارائه برنامه راهبردی جهت توسعه ورزش مدارس و در رابطه با پیامدهای ورزش دانش‌آموزی انجام شود. با توجه به تفاوت سلیقه و روحیات دانش‌آموزان مقاطع مختلف پژوهشی مشابه به‌طور جداگانه عوامل مؤثر در توسعه ورزش مدارس را در مقاطع مختلف بررسی کند.

عبارت‌اند از: ۱- فقر فرهنگی و عدم آگاهی دانش‌آموزان در مورد فواید ورزش و عوارض نپرداختن به ورزش ۲- مشکلات اقتصادی که سبب می‌شود مردم زمان زیادی درگیر فعالیت‌های اقتصادی بوده و علاقه و زمانی برای ورزش کردن نداشته‌باشند ۳- نبود امکانات و تجهیزات ورزشی در مدارس، نبود باشگاه‌ها و سالن‌های ورزشی ۴- نبود زیر ساخت‌های ورزشی مناسب در سطح استان و مدارس ۵- سواد حرکتی پایین مردم و مدیران ۶- بالا بودن هزینه‌های مربوط به خرید و سایل ورزشی و هزینه‌های ثبت نام در باشگاه‌ها که خارج از توان دانش‌آموزان است. ۷- نداشتن طرح درس تربیت‌بدنی در مدارس ۸- نبود شیوه‌های ارزیابی اصولی تربیت‌بدنی در مدارس که باعث می‌شود این درس نزد دانش‌آموزان بی اهمیت جلوه کند. بنا به آنچه گفته شد روشن است که چرا پژوهش حاضر کمبود امکانات و تجهیزات، عوامل فردی و اجتماعی، عوامل اقتصادی و زیرساختی، فوق‌برنامه و سواد حرکتی مدیران را مهمترین عوامل توسعه ورزش مدارس این استان بیان کرده است. بنابر آنچه گفته شد برای توسعه ورزش در سطح مدارس خراسان جنوبی راه زیادی در پیش است و تغییرات بسیاری باید در ساختار و زیر ساخت‌های ورزشی استان به وجود بیاید که تلاش و پیگیری مدیران و مسئولان ورزشی استان را می‌طلبد.

محدود بودن جامعه آماری پژوهش، تکمیل نمودن پرسشنامه به‌صورت تصادفی توسط معلمان و مدیران تربیت بدنی، محدود بودن یافته‌های تحقیق به آزمودنی‌های تحت بررسی، انجام تحقیق حاضر در سال ۱۴۰۱ و در قلمرو آموزش و پرورش، عدم همکاری برخی معلمان و مدیران تربیت‌بدنی جهت تکمیل پرسشنامه، یکسان نبودن محل خدمت، حوزه فعالیت و مقطع تحصیلی پاسخ‌دهندگان، میزان صحت و دقت در پاسخ‌گویی به پرسش‌ها و دسترسی مشکل به آزمودنی‌ها از جمله محدودیت‌های این پژوهش

References

1. Ila JB, Olorunsola HK. Physical education curriculum and its implementation in Nigerian schools, four international council for health, physical education, recreation, sport and dance. In Africa regional congress. 2008 sep 15.
2. Corbin CB. Physical activity for everyone: What every physical educator should know about promoting lifelong physical activity. *Journal of teaching in physical education*. 2002 sep 21(2): 128-144.
3. De Bosscher V, De Knop P, Van Bottenburg M, Shibli S, & Bingham J. Explaining international sporting success: An international comparison of elite sport systems and policies in six countries. *Sport management review*. 2002; 12(3): 113-136.
4. Dudley D A, Pearson P, Okely AD, & Cotton WG. Recommendations for policy and practice of physical education in culturally and linguistically diverse Australian secondary schools based on a two-year prospective cohort study. *School Psychology International*. 2015; 36(2): 172-188.
5. Dos Santos MA. Integrated Marketing Communications, Strategies, and Tactical Operations in Sports Organizations. *IGI Global*. 2019; 5(8): 112-156.
6. Eagle L, Osmond A, McCarthy B, Low D, & Lesbirel H. Social marketing strategies for renewable energy transitions. *Australasian Marketing Journal (AMJ)*. 2017; 25(2): 141-148.
7. Evans WD, Necheles J, Longjohn M, & Christoffel KK. The 5-4-3-2-1 go! Intervention: social marketing strategies for nutrition. *Journal of Nutrition Education and Behavior*. 2007; 39(2): 55-59.
8. Finnell KJ, John R, & Thompson DM. 1% low-fat milk has perks!: An evaluation of a social marketing intervention. *Preventive medicine reports*. 2017; 5(6): 144-149.
9. Hills AP, Dengel DR, & Lubans DR. Supporting public health priorities: recommendations for physical education and physical activity promotion in schools. *Progress in cardiovascular diseases*. 2015; 57(4): 368-374.
10. Klein D, & Vogt T. A Salutogenic Approach to Physical Education in Schools. *Advances in Physical Education*. 2019; 9(3): 188-196.
11. Kotler P, & Lee N. Best of breed: When it comes to gaining a market edge while supporting a social cause, "corporate social marketing" leads the pack. *Social marketing quarterly*. 2005; 11(3-4): 91-103.
12. Key TM, & Czapski A J. Upstream social marketing strategy: An integrated marketing communications approach. *Business Horizons*. 2017; 60(3): 325-333.
13. Mirsadeghi A. The importance of exercise in students' health and learning. 2022.

14. Li YM, Lai CY, & Lin LF. A diffusion planning mechanism for social marketing. *Information & Management*. 2017; 54(5): 638-650.
15. Morris ZS, & Clarkson PJ. Does social marketing provide a framework for changing healthcare practice?. *Health policy*, 2009; 91(2):135-141.
16. Denise Aughenbaugh ED. Where Have All the Student-Athletes Gone? The Relationships between High School Athletic Participation, School Size, Resources, and Location. Aurora University ProQuest Dissertations Publishing .2022.
17. moarefin a. Development of high school physical education model and training of sports teachers for professional promotion in the organization of learning in the era of industrial revolution. 2022.
18. Fletch d, Scott D. The effect of an inclusive physical education class on the mood of high school students with mental and developmental disabilities. 2019.
19. Layne TE, & Hastie PA. Analysis of teaching physical education to second-grade students using sport education. *Education*. 2016; 44(2):226-240.
20. Dudley DA, Pearson p, Okely AD, & Cotton WG. Recommendations for policy and practice of physical education in culturally and linguistically diverse Australian secondary schools based on a two-year prospective cohort study. *School Psychology International*, 2015; 36(2): 172-188.
21. Lanzada R. Investigating special strategies to increase the amount of moderate to intense physical activities in physical education lessons in schools. 2013.
22. kafshdar tosi t. Identifying and prioritizing promoting and inhibiting factors in the development of extracurricular volleyball in girls' secondary schools in Mashhad. Master's thesis. Senabad Golbahar Institute of Higher Education. 2022.
23. Dehghan Neiri A. Determining the effective factors on the effectiveness of physical education lessons in Mashhad high schools. Master's thesis. Imam Reza International University, Faculty of Literature and Human Sciences. 2022; 4(6):115-11-29.
24. Monem R. Factors affecting the promotion and development of sports among students in Babol, Iraq. Master's thesis 2022; 6(5):110-115.
25. siah posht khakchi A. Investigating the relationship between organizational capacity and the performance of physical education in the country's schools. Master's thesis. 2022; 9(2):101-119
26. Shariati M, Umm al-Binin D, al-Sadat J. Investigation of the teaching situation of physical education in girls' schools of the first year of secondary school in South Khorasan province. Master's thesis. Faculty of Physical Education and Sports Sciences. 2022; 2(4):100-105.
27. motalebi j, Esfandiar M. The relationship between the organizational structure of physical education of the Ministry of Education and the development of student sports. Master's

-
- thesis. Payam Noor University of Tehran Province, Payam Noor Ray Center.2019;4(5):142-145
28. Ansari S. Providing a student development model with a social marketing approach. Master's thesis. Faculty of Humanities.2019;4(5):98-99.
29. Tatai E, Kozechian h, and Nowrozi H. Designing a model of social marketing implementation requirements in recreational sports of the country using foundational data theory. Sports Management Studie.2018; 11(53): 33-58.
30. Mirzaei Kalar a, Hemtinjad Mehr A, Ramezani-Nejad R and Moradi M. Development of student sports in the documents of the Deputy of Physical Education of the Ministry of Education. The second national conference of applied sports and health sciences.2015;3(5):12-19.

Developing a model of effective factors and strategies for the development of sports in schools in low-income provinces (case study: schools in South Khorasan province)

Soheila gholizadeh¹ - Ahmad Mahmoudi*² - Fariba Askarian³

1.M.Sc. Of Sport Management, Faculty of Sport Sciences and Health, University of Tehran, Tehran, Iran 2. Assistant Professor, Department of Sport Management,

Faculty of Sport Sciences and Health, University of Tehran, Tehran, Iran

3.Professor, Department of Sport Management, Faculty of Sport Sciences and Health, University of Tehran, Tehran, Iran

(Received:2023/05/12;Accepted:2023/09/30)

Abstract

The aim of the current research was to develop a model of effective factors and strategies for the development of sports in schools in low-income provinces (case study: South Khorasan province). The statistical population of the research was all the physical education teachers and managers of the General Department of Education of South Khorasan Province (N=417), and 208 people were selected as the research sample based on Morgan's table. The collection tool was a questionnaire that was obtained from library studies and Ansari research (2019) and its face validity was confirmed by experts and its reliability was obtained through Cronbach's alpha coefficient. SPSS version 26 software was used for data analysis and Lisrel version 10 software was used to design the research model. The results of the one-sample t test showed that the average of all factors is higher than the theoretical average (3) and is significant at the alpha level of 0.01 ($p < 0.01$). Therefore, it is concluded that from the point of view of the respondents, the level of influence of all components in the development of school sports is at a favorable level. The results of the research showed that individual-social factors, facilities and equipment, economic-infrastructure factors, extra budgetary and agile manners of managers were identified as the most important factors in the development of the athletics of the southern province of Khorasan, which were more important than others; but evaluation, lesson plan, media and communication factors, with averages of 96/3, 08/4, 10/4 and 11/4, were the least effective in the development of the athletics of the southern province, which would be expected to be taken into consideration in the development of schools.

Keywords

Sports development ‘School sports’ the province is underprivileged.

---

* Corresponding Author: Email: Ah.mahmoudi@ut.ac.ir